

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Weer en klimaat

1 maximumscore 2

Juiste verschillen zijn:

- de windrichting / De wind kwam op 16 december uit het zuidoosten en op 17 december uit het zuidwesten 1
- de bewolgingsgraad / Op 16 december was het onbewolkt/zonnig en op 17 december was het licht bewolkt 1

2 maximumscore 1

16 december, omdat er dan een afluende wind / oostenwind waait

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen bij een juiste keuze met een juist argument.

3 D

4 B

5 maximumscore 2

- In Spanje vallen de zonnestralen rechter op het aardoppervlak, waardoor er een kleinere oppervlakte verwarmd wordt. / In Nederland vallen de zonnestralen schuiner op het aardoppervlak, waardoor er een groter oppervlakte verwarmd wordt 1
- De zonnestralen leggen een kortere afstand af door de dampkring naar Spanje. / De zonnestralen leggen een langere afstand af door de dampkring naar Nederland 1

6 maximumscore 2

- Málaga heeft een mediterraan klimaat / een Middellandse Zeeklimaat 1
- Juiste kenmerken zijn: 1
 - droge zomer
 - warme zomer
 - zachte winter
 - relatief natte winter

Opmerking

Het tweede scorepunt alleen toekennen bij twee juiste kenmerken.

7 B

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 1 het versterkt broeikaseffect / de klimaatopwarming / de klimaatverandering	
9	B	
10	maximumscore 1 1 = juist 2 = onjuist	
	<i>Opmerking</i> <i>Het scorepunt alleen toekennen bij twee juiste antwoorden.</i>	
11	maximumscore 1 de breedteligging / de invalshoek van de zon	
12	E	
13	maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken dat Seattle aan de loefzijde van het gebergte ligt en Williston aan de lijzijde/regenschaduw / dat Seattle aan zee ligt en Williston meer landinwaarts.	
14	E	
15	C	

Water

- 16 **B**
- 17 **maximumscore 1**
Uit het antwoord moet blijken dat grondwater schoner is / minder gezuiverd hoeft te worden dan oppervlaktewater.
- 18 **maximumscore 1**
1 = onjuist
2 = juist
- Opmerking*
Het scorepunt alleen toekennen bij twee juiste antwoorden.

Vraag	Antwoord	Scores
19	<p>maximumscore 1</p> <p>Voorbeelden van een juiste oorzaak zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zand laat door zijn losse structuur gemakkelijk water door. – Zandlandschappen liggen in Nederland meestal hoger, waardoor het grondwater relatief laag staat. – In zandlandschappen vindt meer (grond)waterwinning plaats. 	
20	<p>maximumscore 1</p> <p>1 = juist 2 = juist</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Het scorepunt alleen toekennen bij twee juiste antwoorden.</i></p>	
21	C	
22	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat de maatregel alleen stroomafwaarts voor een kleiner overstromingsrisico zorgt en Zutphen ligt stroomopwaarts ten opzichte van Deventer.</p>	
23	B	
24	C	
25	<p>maximumscore 1</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat steden meer versteend zijn dan het platteland.</p>	
26	<p>maximumscore 2</p> <p>1 = onjuist 2 = juist 3 = juist</p>	
	indien drie antwoorden juist	2
	indien twee antwoorden juist	1
	indien minder dan twee antwoorden juist	0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 1

minder (overstromingen)

Uit het argument moet blijken dat sinds de aanleg van de Drie Klovedam het water bij extreme neerslag tijdelijk in het stuwmeer kan worden opgeslagen / vertraagd kan worden doorgelaten (waardoor er minder vaak een piekafvoer is).

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen bij een juiste keuze met een juist argument.

28 A

29 maximumscore 1

Er is water beschikbaar waardoor landbouw mogelijk is. / Water is hier gemakkelijk te winnen.

30 maximumscore 2

1 = toename ontbossing

2 = grotere kans op verzilting

3 = grotere kans op bodemerrosie

indien drie antwoorden juist

2

indien twee antwoorden juist

1

indien minder dan twee antwoorden juist

0

31 maximumscore 1

Voorbeelden van een juiste oorzaak zijn:

- Er wordt minder water verbruikt dan bij de traditionele manier van irrigatie.
- Er verdampt minder water dan bij de traditionele manier van irrigatie.

Bevolking en ruimte

32 B

33 A

34 C

35 B

Vraag	Antwoord	Scores
36	<p>maximumscore 1 1 = juist 2 = juist</p> <p><i>Opmerking</i> <i>Het scorepunt alleen toekennen bij twee juiste antwoorden.</i></p>	
37	<p>maximumscore 1 Voorbeelden van een juiste verklaring zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Door de aanwezigheid van de Berlijnse Muur en/of het IJzeren Gordijn was het voor veel migranten moeilijk om zich in Oost-Berlijn te vestigen. – Door het socialistische regime wilden maar weinig migranten zich in Oost-Berlijn vestigen. / Er werden in Oost-Berlijn maar weinig migranten toegelaten. 	
38	C	
39	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • het Ruhrgebied • Uit het antwoord moet blijken dat een oud industriegebied wordt omgevormd tot een nieuwe (toeristische) bestemming 	<p>1</p> <p>1</p>
40	<p>maximumscore 1 Voorbeelden van een juist demografisch verschijnsel zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – vergrijzing – een in verhouding te kleine productieve groep (te weinig arbeidskrachten) – ontgroening – de scheve man-vrouwverhouding 	
41	<p>maximumscore 2 Voorbeelden van juiste redenen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De kosten van het levensonderhoud voor een tweede kind zijn hoog. – De ouders werken meestal allebei fulltime. – De woonsituatie leent zich vaak niet voor grotere gezinnen. – De scholing van kinderen kost veel geld. <p>per juist antwoord</p>	<p>1</p>
42	B	
43	<p>maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken dat westerse bedrijven, zoals McDonalds, pas na 1980 welkom waren.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

44 D

45 **maximumscore 1**

1 = juist

2 = juist

Opmerking

Het scorepunt alleen toekennen bij twee juiste antwoorden.

46 B

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 29 mei. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

Ook na 29 mei kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

- bron 1 http://www.ad.nl/integratie/weer/?utm_source=AD&utm_medium=tekstlink&utm_content=siteheader&utm_campaign=weer
- bron 2
foto 1: http://www.imgrum.net/media/1308869638431857420_3591822075
foto 2: <http://www.onweer-online.nl/forum/topic/39454/berichtgeving-storm-27-28-en-29-oktober-2013/>
foto 3: <https://www.shutterstock.com/nl/image-photo/zwolle-netherlands-august-31-2016-people-483459430?src=1ssaxG647pZ7eTKbHfceGg-1-5>
foto 4: <https://www.shutterstock.com/nl/image-photo/wooden-bridge-over-canal-winter-177323465?src=tdiquahgEvc-91uujqoC4Q-1-27>
- bron 3 [klimadiagramme.de](http://www.klimadiagramme.de)
- bron 4 https://www.google.nl/search?q=invalidshoek+zon&safe=active&source=Inms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjsxliy4unSAhXErRoKHS5ID28Q_AUICCGb&biw=1920&bih=1039#imgrc=wMv17RI4NtYbiM:&spf=639
- bron 5 [klimadiagramme.de](http://www.klimadiagramme.de)
- bron 6 vrij naar: <http://www.ad.nl/nieuws/door-smelten-poolijs-komt-methaangas-vrij~a68712cf/>
- bron 7 vrij naar: <http://www.wijnvoornu.nl/blogs/wijnblog/belangrijke-factoren-voor-wijn/>
- bron 8 <http://www.google.nl/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&ved=0ahUKEwjz8JyGyP7QAhVONFAKHyeIAHwQjhwIBQ&url=http%3A%2F%2Fslideplayer.nl%2Fslide%2F2819328%2F&psig=AFQjCNEc6FG2MpfZV8savVyvRpBsIIKgCA&ust=1482178646438324&cad=rjt>
- bron 9 http://origin.wpc.ncep.noaa.gov/basicwx/bawx_nav.php?imgtyp=ndfd&arrval=0&vtime=Mon_18Z&ptime=Wed_12Z&ntime=Tue_00Z
- bron 10 vrij naar: Grote Bosatlas, 55e ed.
- bron 11 [klimadiagramme.de](http://www.klimadiagramme.de)
- bron 12 [klimadiagramme.de](http://www.klimadiagramme.de)
- bron 13 vrij naar: Grote Bosatlas, 55e ed.
- bron 14 <https://www.epa.gov/cira/climate-action-benefits-methods-analysis>
- bron 15 <http://www.nemokennislink.nl/vergroting/190661?original=0>
- bron 16 vrij naar: de Bosatlas van Nederland waterland
- bron 17 vrij naar: de Bosatlas van Nederland waterland
- bron 18 <http://www.daventria.com/2014-10-26/uitvoeringsplanning-ruimte-voor-de-rivier-deventer>
- bron 19 vrij naar: Grote Bosatlas, 55e ed.
- bron 20 <https://www.travelchinaguide.com/images/map/yangtze-river/water-system.jpg>
- bron 21 <https://www.shutterstock.com/nl/image-photo/deep-gorge-wadi-zeelim-judea-desert-74596849?src=X74h6IliO66iyKhZ61LiTQ-1-16>
- bron 22
foto 1: <https://www.shutterstock.com/nl/image-photo/wadi-madbah-traditional-irrigation-canal-aflaj-249635827>
foto 2: <https://www.shutterstock.com/nl/image-photo/rows-fresh-young-green-seedling-israel-117054898>
- bron 23
foto 1: <https://www.shutterstock.com/nl/image-photo/modern-apartment-building-netherlands-615379175?src=H-qqOhEUMhdiaXUEqrqI8Q-1-16>
foto 2: <http://www.ekbouwadvies.nl/wonen/soortenwoningen.asp>
foto 3: <https://www.shutterstock.com/nl/image-photo/colorful-traditional-canal-houses-on-brouwersgracht-328379381>
foto 4: <https://www.shutterstock.com/nl/image-photo>

- bron 24 <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/bevolkingspiramide>
- bron 25 www.gelderlander.nl
- bron 26 https://www.google.nl/search?q=gemeente+rijnwaarden&biw=1920&bih=1039&source=Inms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwiZ48SowqXRAhVaN1AKHcb6BL4Q_AUIBygC&dpr=1&safe=active#imgdii=isWdUAWfqly7hM%3A%3BisWdUAWfqly7hM%3A%3BU3njh0jjUWKofM%3A&imgcr=isWdUAWfqly7hM%3A
- bron 27 Eigen archief, Cito-CvTE
- bron 28 vrij naar: <http://www.morgenpost.de/berlin/article132070813/Bald-jeder-dritte-Berliner-hat-einen-Migrationshintergrund.html>
- bron 29 <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1221/umfrage/anzahl-der-auslaender-in-deutschland-nach-herkunftsland/>
- bron 30 http://www.troisdorffundivers.mynetcologne.de/event%2003%20gasometer_ Duisburg.htm
<http://www.troisdorf-fun-divers.com/images/eigene/gasometer1.jpg>
- bron 31 vrij naar: <http://www.nrw-vakantie.nl/natuur-in-het-landschapspark-duisburg-noord>
- bron 32 <https://www.shutterstock.com/nl/image-photo/shanghai-china-dec-28-2016-people-568403605?src=3fH4JAyeDBI8PvfNYQn4Nw-1-12>
- bron 33 <http://www.scmp.com/business/article/1296548/tomchinas-urbanisation-push-runs-trouble-its-start>
- bron 34 http://www.berlin-institut.org/newsletter/newsletter_6april05.html